

Socialstyrelsen kvalitetsgranskar
standardiserade bedömningsmetoder

FCS – Familjeklimat

Familjeklimat är ett familjediagnostiskt självskattningsinstrument som har utvecklats på empirisk grund utifrån vanligt förekommande beskrivningar av stämningen i en familj. Instrumentet har konstruerats för att passa klinisk praxis.

Målgrupp: Barn från 11 år och vuxna.

Syfte: Att beskriva hur medlemmarna i en familj upplever samspelet och stämningen i familjen.

Beskrivning

Innehåll och genomförande

Konstruktion

Instrumentet innehåller 85 adjektiv som grupperas i fyra faktorer. Faktorn *Närhet* omfattar 18 adjektiv som beskriver ett positivt klimat med värme, trygghet och harmoni. Faktorn *Distans* omfattar elva adjektiv som beskriver en negativ stämning med kyla och avståndstagande mellan familjemedlemmarna. Faktorn *Spontanitet* omfattar sex adjektiv som beskriver familjens känslomässiga uttrycksfullhet i både positiva och mindre positiva termer. Faktorn *Kaos* omfattar sex adjektiv som alla relaterar till oordnade tillstånd i familjen.

Skattningen av instrumentet går till så att varje familjemedlem som svarat ska ha markerat de 15 adjektiv (minst) av samtliga 85 som bäst beskriver familjen. Skattningarna ska bygga på upplevelser och inte på konkreta beteenden.

Beskrivningarna av familjeklimatet bygger på upplevelser och inte beteenden. Vid konstruktionen har följande principer varit vägledande: Formuläret ska vara lätt att administrera och gå snabbt att fylla i. Det ska vara lätt att förstå så att även unga familjemedlemmar kan besvara det. Det ska dessutom vara möjligt att göra uppföljningar som inte styrs av tidigare svar.

Omfattning och intensitet

Poängsättning och återkoppling

Det finns ingen manual med instruktioner för poängberäkning och återkoppling. Hur poängberäkningen ska göras finns dock beskrivet i några av skrifterna (se referenslistan).

Tidsåtgång

Ingen uppgift.

Utbildning och licens

Tillgänglighet: Instrumentet finns publicerat i Hansson, 1989, se referenser.

Krav på förkunskaper: Information saknas.

Krav på utbildning: Information saknas.

Kvalitetsgranskning

Användarmanual

Eftersom användarmanual saknas bygger granskningen på uppgifter om metoden samt på tekniska data som inhämtats i artiklar och andra skrifter. Många av de uppgifter som bör finnas i en manual finns på olika sätt redovisade i skrifterna, till exempel bakgrund, empirisk grund, beskrivning av instrumentet, vilka test-grupper som ingått i studierna samt instruktioner för poängberäkning.

Saknas och bör kompletteras

Det behövs en sammanhållen manual med relevanta uppgifter för praktisk användning, där ovan nämnda uppgifter samt tidsåtgång, användarinstruktioner med råd för återföring och sammanfattningar av psykometriska prövningar ingår. Delvis finns denna information i Hansson, 1989.

Tekniska data

Beräkningar av resultaten efter skattning sker genom att man tolkar svaren utifrån instrumentets variabler. Enligt konstruktören (Hansson, 1989) har en väl fungerande familj generellt höga värden på Närhet och låga värden på Kaos och Distans, medan en dysfunktionell familj har låga värden på Närhet och höga värden på Kaos och Distans. Ju fler adjektiv som skattas i respektive faktor, desto högre värde på faktorn.

Begreppsvaliditeten hos Familjeklimat har visat sig vara tillfredsställande i ett par studier där man använt andra, liknande instrument som referens (Hansson, 1989; Söderlind & Johnsson, 2004). För att validera faktorstrukturen har faktorerna korrelerats med resultat från andra självskattningsinstrument som mäter familjefunktion samt med kliniska bedömningar. Man har då funnit att faktorerna Närhet, Distans och Kaos korrelerar med dessa instrument, vilket tyder på god extern konsistens. Detta gäller dock inte faktorn Spontanitet, vilket förklaras med att spontanitet kanske mäter andra sidor av familjers funktion (Söderlind & Johnsson, 2004). Regressionsanalyser stödjer faktorstrukturen för faktorerna Närhet, Distans och Kaos men alltså inte faktorn Spontanitet, som snarare tycks mäta begrepp som har med konflikt att göra (Söderlind, 2006).

Reliabilitet: Inga resultat från homogenitetsberäkningar presenteras. Vad gäller stabiliteten baseras test-retestmätningar på två urval (26 respektive 12 personer). För dessa urval visade de upprepade mätningarna på såväl kort tid (3 veckor) som längre tid (5 månader) höga koefficienter (91 procent resp. 86 procent överensstämmelse). Urvalen är dock mycket små, varför bedömning av stabiliteten blir osäker.

Saknas och bör kompletteras

- Det finns oklarheter kring faktorn Spontanitet som bör undersökas mer grundligt.
- Ytterligare reliabilitetstester bör genomföras som komplement till de presenterade.
- Det krävs mer data som beskriver nyttan för dem som besvarar instrumentet; ger användning av instrumentet bättre val av insats och därmed bättre resultat för dem som besvarat instrumentet jämfört med om instrumentet inte använts?

Referenser

Hansson, K. En adjektivlista för familjediagnostik. Forskningsrapport från Institutionen för tillämpad psykologi, Nr 1, Lunds universitet. 1989

Söderlind, M. & Johnsson, B. Familjeklimat, en validering. C-uppsats, Socialhögskolan, Lunds universitet. 2004

Söderlind, M. Vad är Familjeklimat? En begreppsundersökning av skattningsinstrumentet Familjeklimat. D-uppsats, Socialhögskolan, Lunds universitet. 2006